

Drugim źródłem poglądów pedagogicznych Trentowskiego były jego kilkuletnie doświadczenia jako nauczyciela i wychowawcy domowego.^{14/} Już jako słuchacz Uniwersytetu Warszawskiego dawał korepetycje; po ukończeniu studiów /1829 r./ uczył przez rok w szkole wydziałowej w Szczuczynie; po upadku powstania listopadowego był przez parę miesięcy nauczycielem domowym u niemieckiego chłopca, a po zrobieniu doktoratu we Fryburgu Badońskim miał prelekcje z pedagogiki w latach 1837-1838 w tamtejszym uniwersytecie.^{15/} Trentowski z zainteresowaniem obserwował życie w Niemczech,^{16/} ożenił się tam i zadomowił, i choć pochodził z drobnej szlachty /ojciec był dzierżawcą majątku/ w pismach swoich reprezentuje po-
łądy mieszczaństwa jako warstwy, której aktywność gospodarczą i kulturalną najbardziej cenił.^{17/}

12/ H. Rowiń w Podstawach Pedagogiki Trentowskiego, Warszawa 1920, s. 11, stwierdzając że Trentowski pisał Ohowannę pod silnym wpływem J. P. Richtera, pisze: "Świadczy o tym i styl barwny, poetycki i sposób przedstawienia rzeczy ożywiony licznymi przykładami z życia, świadczą wreszcie liczne ustępy dotyczące praktyki wychowawczej i poglądy J. P. Richtera na wychowanie religijne, nieraz dosłownie przytaczane w Ohowannie. Mimo woli nasuwa się przypuszczenie, że Trentowski swój system pedagogiki narodowej nazwał Ohowanną, tj. według niego - nianą piękną słowiańskiej bogini, na wzór tytułu książki Richtera, albowiem i Lewana oznaczać na inie bogini macierzyńskiej."

13/ K. Wróblewski - Bronisław Trentowski. Szkic biograficzny, Lwów 1899, s. 28 /według wyjątku z listu Trentowskiego do Aleksandra Zdanowicza/.

14/ "Znamy wychowanie prywatne nieźle, bo trudniliśmy się nim lat pięć przeszło, nadto byliśmy nauczycielami szkół publicznych w kraju, a dziś czytamy akademickie prelekcje za granicą. Młodzież więc była i jest jeszcze celem naszego badania." Ohowanna czyli System pedagogiki narodowej jako umiejętności wychowania, nauki i oświaty, słowem wykształcenia naszej młodzieży, przez Bronisława Ferdynanda Trentowskiego Poznań 1842 t. I s. LXVI

15/ Wł. Horodyski - Z życia filozofa. Materiały rękopiśmienne do Trentowskiego t. I Kraków 1912 /"Autobiografia"/

16/ Po upadku powstania listopadowego Trentowski wędrował po Niemczech; słuchał wykładów uniwersyteckich w Królewcu, Heidelbergu i Fryburgu. W niezwykle ciężkich warunkach materialnych, o których wspomina, nie przestawał interesować się poznawanymi miejscowościami i życiem ludzi, o czym świadczy jego urywkowy dziennik podróży opracowany przez Wł. Horodyskiego - Z życia filozofa. Materiały rękopiśmienne do Trentowskiego t. I, Warszawa 1912

17/ W Ohowannie stan średni uważa za twórcę dóbr kulturalnych, arystokratą jest, według niego, zbyt leniwy aby czytać książki, a chłop - za głupi. Ohowanna t. I poszyt 1.